Maar knoeien met den tekst nooit van zijn leven, al zou het u den ganschen nacht arbeid kosten.

Ook geen draaien of wringen, b.v. op deze wijze: „De hoofdgedachte van dezen tekst is wel dit of dat, maar zoo terloops laat de apostel ons toch ook deze waarheid zien en daarover willen wij dan vanmorgen tot u spreken."

Niet wat ik er wel uit zou kunnen halen, maar wat de Geest, blijkens het verband, dáár zeggen wil, dat heb ik te prediken.

Eerbied voor het Woord doe mij verre blijven van alle geschipper en gedokter.

Eerlijk tot het uiterste. D. v. D.

UIT DE HISTORIE

Dr A. Kuyper over de Belijdenis.

VI.

Tot nu toe hebben we uitsluitend beschouwingen van Dr Kuyper weergegeven. Beschouwingen over de belijdenis, het belijdenisgezag enz.

Het is uiteraard óók van belang, en bovendien nog interessanter, om na te gaan hoe Kuyper in de practijk, met name in eigen arbeid en studie, dat belijdenisgezag tot zijn recht deed komen. En dan natuurlijk in die gevallen, waarin zijn inzichten niet strooken met die van de belijdenisopstellers, of met die van de belijdenis zelf. Juist door het nauwkeurige overwegen van de practische erkenning van het gezag der belijdenis door Dr Kuyper zelf, worden zijn theoretische beschouwingen in een helder licht geplaatst.

We willen een paar voorbeelden van Kuypers practijk inzake de erkenning van het belijdenisgezag in dergelijke gevallen geven. Eén ten aanzien van den Catechismus, en één met betrekking tot de Ned. geloofsbelijdenis.

* * *

Het is bekend, dat de Catechismus de leer van de Wet en van het Gebed samenvat onder het hoofd: Van de dankbaarheid. In al de laatste Zondagsafdeelingen, van 32 tot 52, worden de aldaar besproken onderwerpen onder dit aspect bekeken.

„Achter" deze wijze van doen door den Catechismus, ligt natuurlijk een bepaalde theologische opvatting van de opstellers van den Catechismus. Ze hebben natuurlijk een bepaalde visie gehad op de bekeering en de heiligmaking en de goede werken zooals die in het leven der kinderen Gods worden gevonden. Zij meenden dat alles te moeten samenvatten onder het begrip der „dankbaarheid", die dan huns inziens Gods kinderen aan hun Vader moeten bewijzen. En deze visie ligt niet maar „achter" de Catechismus, neen, ze stráált er duidelijk in door. Boven Zondag 32 staat immers als opschrift van het gansche laatste deel der Catechismus: „Van de dankbaarheid, die men Gode voor de verlossing schuldig is". En in Zondag 32 zelf vinden we de uitspraken, dat we daarom verlost zijn, „opdat wij ons met ons gansche leven Gode dankbaarheid voor Zijn weldaden bewijzen". In dat begrip der dankbaarheid hebben we dus met een wezenlijk element van den Catechismus te doen. En, nog eens, daarachter ligt een bepaalde theologische overtuiging van de opstellers.

Ursinus begint dan ook de bespreking van dit deel van den Catechismus in zijn bekende verklaring (bij ons het best bekend onder den naam van „Schatboek") met een verhandeling over het begrip der „dankbaarheid" (De Gratitudine). Nauwkeurig omschrijft hij wat hij onder dankbaarheid verstaat. We lezen dan het volgende: „In het algemeen is dankbaarheid een deugd, erkennende en belijdende van wie en hoe groote weldaden men ontvangen heeft, en een ijverig streven om den weldoeners wederkeerig betamelijke en mogelijke diensten te bewijzen. Zij omvat waarheid, omdat zij erkent en roemt de ontvangen weldaden — en rechtvaardigheid, omdat zij zich beijvert een gelijkwaardigen dank te vergelden aan hen die weldeden"[1]. Uitgaande van dit begrip der dankbaarheid omschrijft Ursinus dan verder de christelijke dankbaarheid. Ook daarin vindt hij weer die beide genoemde elementen n.l. de waarheid en de rechtvaardigheid.

Zooals van zelf spreekt heeft Dr Kuyper, toen hij een verklaring van den Catechismus schrijven ging, van deze beschouwingen van Ursinus kennis genomen. En die kennisname werd een critiek. De zedeleeraren uit de dagen der Reformatie — ook Ursinus — begingen z.i. een ernstige fout. Welke die fout was beschrijft Kuyper aldus:

> Ze vonden bij hun optreden een zeer uitgewerkte heidensche zedeleer van Aristoteles gereed liggen, waarin uit vormelijk oogpunt veel schoons en waars lag, en waarmee nóg winste is te doen. Maar ze begingen, juist door dat gedeeltelijk schoone en ware verleid, de hoogst bedenkelijke fout, om ook de opvatting van ons zedelijk leven, en de juiste begrippen van de onderscheidene deugden, uit deze heidensche wijsgeeren te putten, in plaats van uit de Heilige Schrift. Prof. Danaeus, die destijds het eerste onder de Gereformeerden de zedekunde ter hand nam, en er een kostelijk handboek over schreef, heeft zich hiervan evenmin vrij gehouden. En wie Ursinus' Schatboek over den Catechismus opslaat, ziet terstond, dat ook de opstellers van den Catechismus op dit punt verre van zuiver liepen. Ook Ursinus toch omschrijft zijn begrip van Dankbaarheid geheel op heidensch-wijsgeerige wijze, en wendt een poging aan, om het stuk der Dankbaarheid ook in de Calvinistische prediking op deze leest te schoeien.
>
> Hij zegt toch, dat Dankbaarheid uit twee bestanddeelen bestaat; t.w. waarheid en rechtvaardigheid, en bedoelt hiermede, dat er allereerst waarheid moet zijn in de erkenning van de genoten weldaad, en ten andere rechtvaardigheid, doordien het onze toeleg moet zijn, om de waardij te vergelden. En nu gevoelt ieder godvruchtig lezer terstond, in welk opzicht dit niet gaat. Waarheid in het binnenste vraagt God zeer zeker in onze dankzegging; maar van een met gelijke waardij vergelden van zijn goedertierenheden kan geen de minste sprake zijn[2].

Uitvoerig beschrijft Dr Kuyper dan welke de fout is van deze beschouwing. Reeds tevoren had hij op allerlei misverstanden gewezen, die het werken met het begrip „dankbaarheid" bijna onvermijdelijk met zich moest meebrengen. Toch wil Dr Kuyper het denkbeeld van dankbaarheid niet los laten bij de bespreking van Wet en Gebed. Hij wil het handhaven, doch onder een zeer nauwkeurige beneficie van inventaris. Men leze:

> Ook al is het dus raadzaam het denkbeeld van dankbaarheid niet te laten varen, zoo dient toch van meet af gewaakt, dat uit dit denkbeeld het heidensche en menschelijke begrip verwijderd worde, en het op worde gevat in dien eenigen zin, waarin het voor de Heilige Schrift bestaan kan, en op ons, als kinderen Gods, in onze betrekking tot onzen Vader in de hemelen toepasselijk is.
>
> Geheel er uit verwijderd moet dus, wat Ursinus formeel nog wil vasthouden, t.w. het begrip van rechtvaardigheid of gelijkheid. Nooit of nimmer kan noch mag er sprake van zijn, dat wij er ook maar naar staan of streven zouden, om onzerzijds Gode iets toe te brengen, dat in waardij op zou wegen tegen hetgeen wij van Hem ontvingen. Ja meer nog. Zelfs het denkbeeld, alsof wij, uit onszelven Gode iets zouden toebrengen, wat we niet eerst, om het Hem te geven, van Hem ontvangen moesten, is tegen-Schriftuurlijk, alle godsvrucht vernietig(en)d, en ongerijmd[3].

Overduidelijk is dus dat Kuyper zich hier los maakt van een beschouwing van een opsteller van den Catechismus, een beschouwing, die zeer duidelijk ook „achter" den Catechismus zelf ligt.

1) Est autem *gratitudo* in genere, virtus, agnoscens & profitens, à quo & quanta beneficia acceperis, & studium praestandi benefactoribus mutua officia, honesta & possibilia. Complectitur veritatem: quia agnoscit, & praedicat beneficia accepta: justitiam: quia studet referre gratiam aequalem benemeritis. (*Corpus Doctrinae Christianae;* Ed. Hanoviae. MDCLI; p. 493.)

2) *E Voto Dordraceno*, III, p. 350/1.

3) Idem, p. 352/3.

---

ningen wordt in de Schrift geen melding gemaakt. Wat deed Jezus dan in dien tijd? Daarvan zegt de Schrift ons niets en Ds Tom acht het ondenkbaar, dat Christus zich met niets bezig hield. Ook voor een geleidelijke, trapsgewijze verheerlijking en vergeestelijking van Jezus' lichaam was deze tijd niet noodig. Daarom stelt hij de vraag, of Christus dan wel al dien tijd op aarde geweest is en of Hij niet in den hemel is geweest, om van daaruit telkens aan Zijn discipelen te verschijnen. Dit is z.i. niet onmogelijk, omdat wij ook van verschijningen van den verheerlijkten Christus aan Stefanus, Paulus en Johannes lezen, welke verschijningen hetzelfde karakter dragen als vóór de hemelvaart.

Ook acht Ds Tom van belang, dat de verschijningen ook wel „openbaringen" genoemd worden, Marc. 16:12 en Joh. 21:1, en dat kan beteekenen een tevoorschijn treden uit een andere levenssfeer. Zoo wordt ook van de engelen, die op aarde verschijnen, gezegd, dat zij zich openbaren.

Maar Ds Tom vindt voor zijn gedachte den voornaamsten grond in de woorden van den Heiland tot Maria Magdalena na Zijn opstanding: „Ik vaar op tot Mijn Vader en Uw Vader, tot Mijn God en Uw God." (Joh. 20:17). Hier staat het werkwoord in het praesens en dit wordt gewoonlijk proleptisch opgevat, zooals ook in Joh. 7:33; 8:21 en vele andere plaatsen moet geschieden. Maar deze prolepsis acht Ds Tom hier niet op haar plaats, aangezien er vlak aan voorafgaat het perfectum: Ik ben nog niet opgevaren. De Heiland zou dan dit bedoeld hebben te zeggen: „Ik ben nú nog niet opgevaren, nu nog niet in den toestand van een opgevarene, maar Ik vaar op, zoo straks, direct." Dat zou dus niet na veertig dagen hebben kunnen plaats vinden, maar moet beteekenen, dat Christus op den dag Zijner opstanding ten hemel gevaren is. Het praesens kan ook niet zien op een trapsgewijze verhooging van bestaanswijze, zooals Godet wil verklaren.

Maar waarom wordt er dan nog van een latere, aparte hemelvaart melding gemaakt? Omdat deze hemelvaart op den veertigsten dag de definitieve was, toen Jezus voor goed van de aarde afscheid nam.

In verband hiermede vindt Ds Tom het opmerkelijk, dat door Matthéüs en Johannes geen bizondere melding van deze (definitieve) hemelvaart wordt gemaakt. Zij beschouwden de opstanding eigenlijk reeds als het „sluitstuk", als den overgang tot een ander leven, dat niet meer aan deze aarde gebonden was.

Over de vraag, wat Christus dan gedurende deze veertig dagen in den hemel gedaan heeft en of Hij toen reeds plaats genomen had in de volle heerlijkheid aan de rechterhand Zijns Vaders, laat Ds Tom zich niet met zekerheid uit, maar acht hij niet onmogelijk.

Deze voorgedragen gedachtengang wordt nu door Dr Goslinga bestreden. Deze acht de mogelijkheid van een „herhaalde hemelvaart" uitgesloten op grond van bezwaren van dogmatischen en exegetischen aard.

1. Al heeft de Schrift ons over de werkzaamheid van Christus gedurende deze veertig dagen niets geopenbaard, dat wil nog niet zeggen, dat er voor een verblijf op aarde geen doel zou geweest zijn en dat we nu maar liever moeten denken aan een verblijf in den hemel.

2. „Het hoofdbezwaar is, dat Ds Tom feitelijk de gedachte voorstaat van een herhaalde hemelvaart. Daarmede wordt aan het hoogst gewichtig karakter van deze goddelijke verlossingsdaad ernstig tekort gedaan. De hemelvaart is een onmisbare schakel in den keten van de groote, universeele heilsdaden van onzen Heere Jezus Christus, die voor geen herhaling vatbaar zijn." Als Ds Tom aan dit bezwaar tracht te ontkomen door te spreken van een „definitieve hemelvaart", dan acht Dr Goslinga dit niet zonder gevaar, omdat op deze wijze de hemelvaart min of meer wordt losgemaakt van haar doel, n.l. dat Christus naar den hemel ging om plaats te nemen aan de rechterhand Gods. Één van beide: óf Christus heeft gedurende dien tijd zonder heerlijkheid in den hemel verkeerd, en dit is onmogelijk, want Christus kan zelfs geen uur incognito in den hemel vertoeven; óf Hij heeft telkens Zijn hemelsche heerlijkheid afgelegd om op aarde te verschijnen. Ds Tom schijnt deze gedachte te zijn toegedaan. Maar dit is in strijd met de eer van onzen Zaligmaker. In het goddelijk werken heerscht geen willekeur, doch heilige orde.

3. „Exegetisch staat dit gevoelen al zeer zwak." Ds Tom voert als bewijs eigenlijk alleen aan Joh. 20:17. Maar al spreekt hier de Heiland van Zijn hemelvaart in het praesens, dit wil allerminst zeggen, dat dit reeds op denzelfden dag zou geschieden. Bovendien vormt dit woord een boodschap van Jezus, dien Maria moest brengen aan de discipelen. Terwijl de andere vrouwen aan de jongeren moesten boodschappen, dat zij moesten heengaan naar Galilea en dat ze aldaar den Heer zouden zien. Deze twee boodschappen hebben de discipelen moeten combineeren, en dan kan dus door hen de boodschap van de hemelvaart niet anders verstaan zijn, dan dat deze zou plaats hebben ná de verschijning in Galilea. Het praesens in Joh. 20 vat Dr Goslinga dus op in proleptischen zin, zooals op vele andere plaatsen.

Tenslotte wijst Dr Goslinga op Hand. 2:1, waar met nadruk sprake is van Christus' omwandeling op aarde „tot op den dag, in welken Hij opgenomen is." „Bij een gezonde opvatting sluiten deze woorden de gedachte beslist uit, dat Jezus meer dan eenmaal zou zijn opgevaren. En wie geheel vs. 1—3 onbevangen leest, zal met deze verzen onvereenigbaar achten de voorstelling, dat Jezus gedurende die veertig dagen in den regel in den hemel vertoefd heeft. Op grond van deze overwegingen komt Dr Goslinga tot de reeds genoemde conclusie, dat het gevoelen van Ds Tom moet worden afgewezen.

Ds Tom handhaaft echter zijn opvatting tegen de bestrijding van Dr Goslinga. Hij acht het geen bezwaar om een herhaalde en definitieve hemelvaart aan te nemen. Dat wil dan nog niet zeggen, dat ook de andere heilsfeiten meer dan eens zouden kunnen hebben plaats gehad. Verder vindt hij het niet in strijd met de eer van den Zaligmaker, dat Hij Zijn hemelsche heerlijkheid telkens aflegde om op aarde te verschijnen, maar acht dit in overeenstemming met Joh. 17:5 „verheerlijk mij, Gij Vader, bij Uzelven met de heerlijkheid, die Ik bij U had eer de wereld was", en Fil. 2:6 en 7 „heeft zichzelven vernietigd". Evenmin is hij overtuigd door de argumenten van Dr Goslinga aangaande Joh. 20:17 en wat het verhaalde in Hand. 1:1—3 betreft, merkt hij op, dat we voorzichtig moeten zijn om conclusies te trekken uit een „onbevangen lezing", want als men het verhaal der hemelvaart in Luc. 24:45—53 leest, krijgt men daar den indruk, dat de hemelvaart terstond na het aldaar vermelde gesprek met de discipelen, dus op denzelfden dag heeft plaats gehad.

Wij zullen zien, dat er echter uitspraken der Schrift zijn, die in haar ontwijfelbare klaarheid geen mogelijkheid voor de hypothese van een herhaaldelijke hemelvaart open laten.

W. N. S.

En hij doet dit op grond van het feit, dat hij heidensche wijsbegeerte speurt in die beschouwing. Helgeen immer een deugd is — zoowel het speuren naar, als het verwerpen van dat heidendom. Waarom ook Kuyper's echte leerlingen ook in dit opzicht de voetsporen van hun meester drukken.

H. C. V.

Aan een jongeren tijdgenoot.

No. 1.

Amice,

In het eerste nummer van „De Reformatie" — 24 Sept. 1920 — heb jij een beurt gehad. De toenmalige ds J. C. Rullmann schreef je een brief, naar aanleiding van het heengaan van ds J. C. Sikkel.

Sindsdien is je correspondent zelf van ons genomen. En de correspondentie met jou is gestaakt. Hoe dat zoo gekomen is, weet ik niet, en het doet er ook niet toe. Maar onze redactie van tegenwoordig wou wel, dat de brieven werden hervat. Ze oordeelde, dat jij daar wel voor voelen zou, en doet maar net, of jij niet intusschen ruim 19 jaar ouder bent geworden.

Ik wil 't wel probeeren; en als je soms bang bent, dat de correspondentie wat al te zeer van één kant komen zal, kun je me altijd ook van jouw kant schrijven. Je moet dat dan doen met gebruikmaking van 't adres van de redactie, want ik ben voorloopig niet van plan, mijn naam te noemen. We kunnen onze correspondentie beter „onpersoonlijk" houden voorshands; ze zeggen van jou, dat je wel eens te veel op personen let, of — te weinig. Ik weet niet, of dat waar is; en in elk geval geloof ik, dat jij op dit punt geen ander type vertoont, dan ik zelf en mijn kornuiten, toen wij nog in onze eerste jeugd waren. Maar goed, laat maar loopen. In elk geval zullen wij probeeren, met elkaar te praten zóó, dat de namen er niet toe doen.

Als pseudoniem heb ik gekozen: Adolphus Venator. Bij dat „Adolf", hier op z'n latijnsch gezegd, hoef je niet aan eenigen buurman van over de grenzen te denken; en bij dat „venator", hetwelk zooveel als „jager" beteekent, eerst heelemaal niet. Aan hem niet, noch aan eenigen Nimrod van geregistreerd formaat. Och nee, ik dacht, toen ik dien naam voor onze correspondentie koos, alleen maar aan een opmerking, die Philalethes — compagnon in het dragen van een verzonnen naam — maakt in wat deftiglijk genaamd wordt: de Eerste Samenspraak van het „Examen van het Ontwerp van Tolerantie, om de Leere, in de Dordrechtsche Synode, Anno 1619, vastgesteld, met de veroordeelde Leere der Remonstranten te vereenigen, voorgesteld in eenige Samenspraken, door een Genootschap van Voorstanders der Nederlandse Formulieren van Eenigheid geschreven, tot versterking van de Liefhebbers der Waarheid, om door de vleijende naamen van Liefde en Verdraagzaamheid van de Suiverheid des Euangeliums niet afgeleid te worden", — hè hè, ik ben er. In deze eerste samenspraak zijn er vijf aan bod:

Orthodoxus, een Regtzinnige;

Pantanechomenus, een Alverdragende, zoo iets als wat je tegenwoordig Multatuli noemt, als je deftig doen wil, en dus een bok schiet; want de naam beteekent: vóór alles rust!

Adiaphorus, een Onverschillige;

Philalethes, een Waarheidlievende, dat schijnt nog weer wat anders te wezen dan een Regtzinnige; en:

Euruodius, een Breedenweghoudende, hetgeen met cultuur niets te maken heeft, weshalve ik, beducht voor misverstand, dezen naam niet wilde kiezen.

Welnu, Philalethes is het, die ergens, 't is op pag. 216, den naam van Adolphus Venator noemt. 't Is heusch niet meer dan toeval, dat hij nou net precies een citaat van Doctor Trigland ten beste geeft, Trigland, dien onze redacteur nog al eens ten tooneele gevoerd heeft. Onze vriend Philalethes was n.l. op de ketting gesprongen, omdat mijnheer Pantanechomenus, die er op stofte, dat ie zich nooit kwaad maakte, blakende immers van àl-verdraagzaamheid, geprobeerd had, Trigland voor 't karretje der irenische broeders te spannen. Had Trigland niet in 1615 een tractaat geschreven, opgedragen aan de voorgangers van Burgemeester de Vlugt, en handelende over „de waare Moderatie en Verdraagsaamheid, die tot behoudinge van de Waarheid en Vreede in de Gemeinten Christi na Godes Woord onderhouden moet worden"? En had niet deze Trigland 4 proposities of stellingen over den vrede gegeven? En was niet de tweede van deze 4 stellingen precies naar den smaak van den irenischen Pantanechomenus geweest? Stond daar niet, dat men „om verscheyden manieren van eenige leerpointen te verklaren, ofte om verscheyden uytleggingen der Heilige Schrift, die met de Analogie des Geloofs niet en strijden, geen twist en moet maken, erkennende gaerne de gaven, die God de Here andere in 't bequamelijk te leeren, ende de Heilige Schrift te verklaren, medegedeelt heeft"?

Ja, 't stond er heusch, en Pantanechomenus was er erg mee in zijn schik.

Maar Philalethes slaat hem 't Trigland-citaatje gauw uit handen: je ziet, amice, dat er — behoudens 't samen spréken — niets nieuws is onder de zon. Wat wou u, meneer, zoo vraagt Philalethes, wou u Trigland voor uw syncretisme laten pleiten? 't Zal niet gaan: lees maar eens de vierde these van den goeden man, want daarin „leyt de knoop":

„dat men alle den raadt des Heeren, suyverlyk, eenvoudelyk ende duydelyk leerende, alle valsche leeringen ende uytleggingen der Hellige Schrift, die met de Analogie des Geloofs stryden, ernstelyk met Gods Woort moet wederleggen: ende den genen die se verdedigen, dryven ende anderen soeken in te scherpen, in Gods Gemeynte niet en behoort te lyden"! O zoo! Je kunt, zoo wil Philalethes maar zeggen, je kunt in de kerk wel polyanechomenus, maar niet pantanechomenus wezen: je kunt wel veel verdragen, maar niet àlles. Zeker, er komt veel vanzelf op z'n pootjes terecht, en je moet in de kerk elkaar niet kapittelen om een anderen aanpak van de kwesties. Maar als 't om fundamenteele stukken gaat, dan moet je bedenken, dat als één schakel losgemaakt is, heel de keten „ter neder valt". Wie de genadige verkiezing prijs geeft, loochent ook de zekerheid der zaligheid en de hoop der kinderen Gods; hij moet den mensch tot oorzaak van eigen zaligheid verklaren (de „vrije" wil!); hij moet de bedorvenheid des menschen verzwakken, maar dan meteen Christus' beteekenis verkleinen; en dát beteekent: 't fundament van het christendom omverstooten.

En dàn volgt:

„Dit heeft Adolphus Venator wel gemerkt, die welke zeyt: dat die Leere die de zaligheyt hint aen de kennisse Christi, ende de werken der Heidenen verklaert voor Gode zonden te zyn, hangt aan de Leere van de Praedestinatie."

Amice, vergis ik me erg, als ik aanneem, dat je van de catechisatie, de J.V. en de M.V. (want ik denk ook aldoor aan je meisje, en aan je zuster) nog genoeg weet, om Venator te kunnen vatten? Je begrijpt nu mijn pseudoniem wel, is 't niet? En anders moet je maar denken aan de bekende uitspraak, die ook al in Philalethes' mond is: „Vangt ons de Vossen (zeyt de Bruydegom der Gemeynte Christus) de kleyne Vossen die de wynbergen verderven".

Zal dit laatste werk goed gebeuren, dan moet er systeem in zitten. Strooptochten zijn per slot van rekening toch maar gelegenheidstochten en stroopers zetten hier en daar 'n enkel vossenvalletje uit. Meer niet. Maar de jacht, die den wijngaard sparen wil, moet niet maar een enkel vosje vangen, dat je zelf voor de beenen loopt, maar liefst alle vosjes, die schadelijk zijn voor de opbrengst van den wijngaard. Zoo moet je b.v. tegenwoordig een klopjacht tegen onzuivere polemiek, hoe nuttig ook op zichzelf, vooral niet beschouwen als een systematisch vangen van die vossen, die een wijngaard bederven. Want de valsche ireniek is ook onder de schadelijke gedierten. Pantanechomenus werd altijd erg kwaad, als de vossen de teere plant van Trigland's stelling-nummer-twee loswoelden; géén polemiek, zei hij dan! En alle tolerantie-van-occasie hielpen het hem zuchten! Maar Philalethes had hem toch maar in 't vizier: meneer Pantanechomenus máálde er niet om, als het nuttig gewas van propositie-nummer-vier er aan ging. Toen was 't zijn beurt, te klagen: hij zei niet: geen polemiek, en evenmin: geen ireniek, maar: geen duivel, geen wereld, en geen eigen vleesch, nòch in de polemiek, noch in de ireniek.

Hoe langer ik er over nadenk, hoe meer ik schik krijg aan den naam, waaronder ik je zoo af en toe, hoe vaak weet ik natuurlijk nog niet, hier hoop te ontmoeten. Ik hoop, dat je mee helpt jágen, jonge vriend; maar dan niet bij occasie!

En nu, voorloopig goeien dag. Steeds graag,

t.t.

ADOLPHUS VENATOR.

PERSSCHOUW

Meer boksch, dan schaapsch.

Ds H. J. de Groot, schrijver van het werk „Schaap en Bok, in één Hok", hervormd predikant, heeft onlangs ook catechismuspreeken uitgegeven. Ds J. Los van Sliddeburen schrijft erover in „Ons Kerkblad". Ds Los geeft eenige citaten uit de preeken van ds de Groot. Handelende over de lankmoedigheid in de tucht, zegt ds de Groot:

> Tusschen haakjes: ik zou wèl eens willen weten of men in 1834 en 1886 met onze dwalende „broeders" alzoo gehandeld heeft van de zijde der Gescheidenen.
>
> Ja, ik zou nog een stapje verder willen gaan. En vragen, of zelfs nu in de gescheiden kerken de tucht op zoo hooge trap staat.
>
> Wel! als 't een aanzienlijk heer of rijken boer betreft, van wien een groot deel van het predikantstractement komt, dan zal 't wel heel stichtelijk toegaan.
>
> Doch over een arme meid die zich misdragen heeft, valt men heen met man en macht, en rijdt over haar heen met koets en paard. Men stelt haar voor den preekstoel als de zondares bij uitnemendheid en houdt een tuchtpreek waarbij haar de beenen beven. Intusschen zitten al die heilige mannen in de banken, de ouderlingen en diakenen voorop. Als het echter tot een steeniging kwam, en die zonder zonde was mocht den eersten steen werpen — het bleef even stil als in Johannes 8. Er suisde geen enkele steen door de kerk.

Wat wil men nog meer van de hooggeroemde kerkelijke tucht?!

Even verder:

> Een kerkeraad, die eenig lidmaat treft met den ban, moet de vaste overtuiging hebben, dat dat afgesneden lid op het eigenste oogenblik geen deel noch erve heeft in het koninkrijk van Christus en van God. Zoodat, als deze mensch kwam te sterven, hij regelrecht ter helle varen zou.

En hier volgt dan de „toepassing":

> Maar ziehier nu, in wat wonderlijk licht sommige tuchtoefeningen der gescheiden kerken komen te staan. Waar men immers meermalen iemand onder censuur zet, dewijl hij wel eens een godsdienstoefening bezoekt in de Groote Kerk. Of dewijl hij in die kerk, ter oorzake van een gemengd huwelijk, zijn kind heeft laten doopen, of de doopsbediening heeft bijgewoond van een kind uit zijn familie.
>
> Gelooft dan nu waarlijk die gescheiden kerkeraad, dat met zulk een daad die getuchtigde persoon zichzelf gezet heeft buiten het Rijk van Christus? „Nu, nu, men moet de dingen zoo diep niet ophalen en er niet zoo zwaar aan beuren!"
>
> Neen. Maar met zulke lichtvaardige practijken maakt men de tucht, waar men dan zoo hoog mee wegloopt, tot een paskwil.

Thans neemt ds Los het woord:

> Als men dit alles leest, is men geneigd zijn ogen eens uit te wrijven. Aldus, meent een Hervormd predikant in het jaar 1939, wordt de tucht in onze Gereformeerde Kerken toegepast. Ik behoef zijn uitspraken niet tegen te spreken. Met alle vrijmoedigheid laat ik het antwoord op de vraag: Wordt inderdaad de tucht in onze kerken toegepast, als het hier wordt voorgesteld? aan de lezers van „Ons Kerkblad" over. Ik weet zeker, dat allen zullen verklaren: deze voorstelling is bealist onjuist.
>
> Waarom ik deze uitlatingen van Ds de Groot hier heb aangehaald?
>
> Ik heb in deze rubriek meermalen de pogingen, die door onze kerken zijn aangewend om tot meerdere eenheid te komen op kerkelijk gebied, ter sprake gebracht. Tot dusver hebben deze pogingen weinig succes gehad. Ziehier één van de oorzaken. Men weet niet meer, hoe het in andere kerken toegaat.
>
> Ds de Groot onthoudt onze kerken hun ware naam en spreekt steeds van de gescheiden kerken. Inderdaad, onze Gereformeerde Kerken en de Nederl. Hervormde Kerk zijn gescheiden kerken. Maar dat de afstand tussen beiden zo groot is, dat een Hervormd predikant in gemoede kan menen, dat de tucht in onze kerken wordt toegepast, zoals het hier wordt voorgesteld, dat wisten we niet.

Ditmaal was er meer van den bok, dan van het schaap in het kerkhok te vernemen.

De Chr. Geref. Kerk en de pluriformiteit.

Ds Kersten heeft met „De Wekker" een discussie, welke hier blijve rusten. In „De Saambinder" geeft hij volgende herinnering:

> De Synode der Chr. Geref. Kerk is tot de erkenning gekomen, dat door de Geref. Gemeenten in Nederland de historische lijn der kruiskerken niet is afgebroken. Op dien grond is toen in 1925 door de Synode der Chr. Geref. Kerk te Groningen het volgende besluit genomen:
>
> „De Synode (der Chr. Geref. Kerk - K.) besluit de poging tot vereeniging met de Gereformeerde Gemeenten te komen, voort te zetten en deelt deswege de Synode der Gereformeerde Gemeenten mede, dat vereeniging, volgens haar, mogelijk is op den grondslag, waarop in 1869 de gemeenten onder 't kruis met de Afgescheidenen vereenigd zijn." (Acta art. 49.)

Dit besluit had een geschiedenis. Tot een poging om met de Geref. Gemeenten te vereenigen was in 1919 door de Chr. Geref. Synode besloten, maar met de nadrukkelijke verklaring, dat de Chr. Geref. Kerk gebonden is aan het „behoud van het beginsel"

> „dat alle Gereformeerden uit alle kerken naar eisch der Heilige Schrift en Formulieren van Eenigheid geroepen zijn zich tot de Chr. Geref. Kerk te voegen". (Acta Syn. 1919 art. 62.)

De Chr. Geref. Kerk stond op het standpunt alleen de ware kerk in Nederland te zijn. Alle Gereformeerden daarbuiten waren volgens haar gehouden zich tot die „ware" Chr. Geref. Kerk te voegen. Van vereenigen was op dien grond voor de Geref. Gemeenten zelfs geen sprake. Ja, zulk een voorstel beoogde geen vereenigen, maar opslokken van anderen in de eenige, ware kerk in Nederland, t.w. de Chr. Gereformeerde.

Deputaten van beide kerkengroepen hebben deze zaken in een vergadering te Rotterdam oprecht besproken. Het gevolg is geweest, dat de Chr. Geref. Synode in 1925 tot de erkenning gekomen is dat de Geref. Gemeenten op den historischen grondslag der kruiskerken staan. Op voet van gelijkheid besloot toen de Chr. Geref. Synode met deze te onderhandelen, gelijk in 1869 geschied is in de vereeniging van vele kruiskerken met de Afgescheidenen. En die erkenning der Ger. Gemeenten vond haar grondslag hierin, dat de Geref. Gemeenten eenerzijds de historische voortzetting waren van de actie Ledeboer en anderzijds (en daarom gaat het nu) van de kerken onder 't kruis van 1834-'39.

Hoe dit besluit der chr. geref. synode zich verdraagt met de in „De Wekker" soms gegeven betuiging van instemming met wat „De Heraut" over de pluriformiteit schreef, vat ik niet. Maar hetgeen ik niet vat, is meer, dan waar ik wèl bij kan.